

Лабораторна робота 1

Складання тексту на комп'ютерах. Вибір формату складання, гарнітури і кегля шрифту

Мета роботи: а) набуття практичних навичок аналізу вибору формату складання тексту; б) вибір гарнітури і кегля шрифту відповідно до вибраного формату складання і виду видання.

У результаті виконання лабораторної роботи студент має *знати*:

- поняття форматів паперу і видань;
- види форматів складання і їх відмінності;
- поняття гарнітури і кегля шрифту;
- поняття місткості сторінки видання;
- характеристику шрифтів.

Ця лабораторна робота забезпечує напрацювання таких *умінь*:

- залежно від формату видання вибрати формат складання сторінки видання;
- обґрунтувати вибір гарнітури і кегля шрифту відповідно до формату сторінки складання видання;
- розрахувати місткість сторінки складання залежно від гарнітури і кегля.

Теоретичні відомості

Під час підготовки до лабораторної роботи необхідно вивчати основні відомості, що стосуються цієї теми, за списком рекомендованої літератури [17; 18; 20; 22; 25; 26].

Визначення понять: формат паперу, формат видання, формат сторінки складання, види форматів складання, "поліграфічний шрифт", гарнітура і кегль шрифту, характеристики шрифтів, поняття місткості сторінки складання, наприклад: формат видання – це його розмір по ширині і довжині, виражений їх добутком у міліметрах; формат сторінки складання – розмір задрукованої площі сторінки, що визначається множенням ширини на висоту сторінки складання в типографських пунктах або міліметрах, і т.д.

Зазначені поняття є актуальними для вивчення цієї теми і використання їх у ході виконання лабораторної роботи.

1. Початок виконання лабораторної роботи

Лабораторна робота складається з двох частин – підготовчої та практичної.

1.1. Підготовча частина

Студент отримує конкретне завдання, пов'язане з:

- вибором формату видання і формату сторінки складання;
- аналізом порядку його виконання;
- аналізом методу розрахунку місткості сторінки складання.

1.2. Практична частина

Завдання 1

Студент отримує конкретне завдання щодо вибору формату видання і формату сторінки складання, що включає інформацію про:

- формат видання;
- формат сторінки складання згідно з одним із варіантів оформлення сторінки складання (табл. 1).

Приклад одного з варіантів

Формат видання $60 \times 90 \frac{1}{6}$; формат сторінки складання $6 \frac{3}{4} \times 10 \frac{1}{2}$ кв. (типографська система мір).

1. Розраховуємо згідно з форматом видання розмір сторінки видання: $60/4 \times 90/4 = 15,0 \times 22,5$ см, або 150×225 мм.

2. Розраховуємо формат сторінки складання, переводимо квадрат у міліметри, а саме 1 кв. = 18 мм. Визначаємо ширину і висоту сторінки складання.

Ширина $(6 \frac{3}{4} \times 18) \times (10 \frac{1}{2} \times 18) = 122 \times 189$ мм.

У результаті формат сторінки складання становить 122×189 мм.

3. Визначимо розмір полів

Корінець (ліве) $1 \frac{1}{4} \times 18 = 22,5$ мм

Головка (верхнє) $1 \frac{3}{4} \times 18 = 31,5$ мм

Праве $150 - 122 - 22,5 = 5,5$ мм

Нижнє $225 - 189 - 31,5 = 4,5$ мм

**Формати сторінок складання, рекомендовані розміри
розкладки полів книжкових видань**

Варіант	Формат паперу (см) і частка аркуша	Формат складання (у квадратах)	Розкладка (у квадратах)	
			корінець	головка
1	60×84/32	4 ¼ × 6 ¼	1 ¼	1 ¾
2	60×90/32	4 ½ × 6 ¼	1 ¼	1 ¾
3	70×90/32	4 ½ × 7 ½	1 ¼	1 ¾
4	75×90/32	4 ½ × 8 ¼	1 ¼	1 ¾
5	70×100/32	5 × 7 ½	1 ¼	1 ¾
6	70×108/32	5 ¾ × 7 ½	1 ¼	1 ¾
7	84×108/32	5 ¾ × 9 ½	1 ¼	1 ¾
8	60×84/16	6 ½ × 9 ½	1 ½	2
9	60×90/16	6 ½ × 10 ¼	1 ½	2
10	70×90/16	7 ¾ × 10	1 ½	2
11	75×90/16	8 ½ × 10	1 ½	2
12	70×100/16	7 ¾ × 11 ¼	1 ½	2
13	70×108/16	7 ¾ × 12 ¼	1 ½	2
14	60×84/8	9 ½ × 13 ¾	1 ¾	2 ¼
15	60×90/8	10 ¼ × 14	1 ¾	2 ¼
16	70×100/8	11 ¾ × 16 ¾	1 ¾	2 ¼
17	70×108/8	12 ¾ × 16 ¾	1 ¾	2 ¼
18	84×108/8	12 ¾ × 20 ½	1 ¾	2 ¼
19	60×84/32	4 × 6	1 ½	2
20	60×90/32	4 ¼ × 6	1 ½	2
21	70×90/32	4 ¼ × 7 ¼	1 ½	2
22	75×90/32	4 ¼ × 8	1 ½	2
23	70×100/32	4 ¾ × 7 ¼	1 ½	2
24	70×108/32	5 ½ × 7 ¼	1 ½	2
25	84×108/32	5 ½ × 9 ¼	1 ½	2

Завдання 2

Відповідно до вибору формату видання і формату сторінки складання необхідно:

- вибрати гарнітуру і кегль шрифту;
- обґрунтувати свій вибір;
- набрати на комп'ютері сторінки складання тексту (згідно з варіантом оформлення) різними гарнітурами і кеглями (без засічок, із засічками, вільним стилем);
- провести аналіз читабельності тексту залежно від гарнітури і кегля/шрифту.

Наприклад, гарнітура:

без засічок – Arial;
із засічками – Times New Roman;
вільного стилю – Buxton Sketch.

Для всіх трьох гарнітур візьмемо кегль 10, 14, 20 пунктів. Набираємо сторінки складання всіма трьома гарнітурами і кеглями й візуально визначаємо читабельність дев'яти отриманих варіантів.

Завдання 3

Необхідно розрахувати місткість сторінки складання. Виконуючи завдання 2, студент набирає на комп'ютері сторінки складання тексту різними гарнітурами і кеглями й, виходячи з цього завдання:

- розраховує місткість сторінки складання (вона розраховується як добуток кількості знаків у рядку і кількості рядків тексту на сторінці складання) для дев'яти варіантів. Місткість сторінки складання можна визначити, використавши програму Word: "Рецензирование" – "Статистика" (рис. 2);

- результати розрахунку записує у вигляді таблиці;
- розраховує кількість сторінок, що складатимуть авторський лист для різних гарнітур і кеглів;
- вибирає найоптимальніший варіант сторінки складання і обґрунтовує свій вибір;
- за результатами роботи складає звіт.

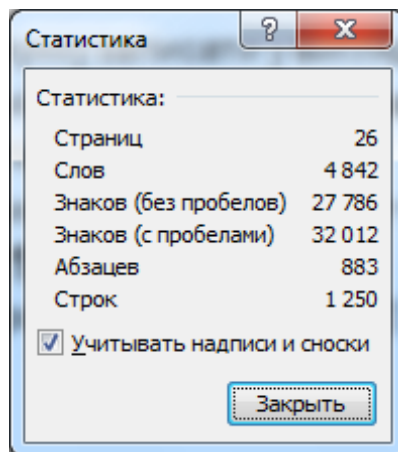

Рис. 2. Вікно "Статистика"

2. Зміст варіанта звіту

Зміст має містити такі складові:

1. Стандартний титульний аркуш із зазначенням номера й теми лабораторної роботи.

2. Опис мети лабораторної роботи і формування завдань.
3. Порядок виконання всіх завдань із послідовним і докладним описом виконання цих завдань.
4. Висновки про виконання завдання.

Контрольні запитання

1. Розкрийте поняття формату, формату видання, формату сторінки складання.
2. Який зв'язок між форматом паперу і форматом друкованого видання?
3. Скільки існує форматів сторінок складання і як формат сторінки складання впливає на розмір полів?
4. Що таке шрифт і поліграфічний шрифт?
5. Назвіть основні характеристики шрифтів.
6. Чим характеризується розмір шрифту?
7. Що розуміють під гарнітурою шрифту?
8. Назвіть основні вимоги до шрифтів.
9. Як впливає формат і кегль шрифту сторінки складання на місткість сторінки складання?
10. Як впливає гарнітура і кегль шрифту на читабельність?